

*New
York
Times*
bestseleris
Nr. 1

Nuos

staba

Romanas

Ann
Patchett

baltos lankos

Ann Patchett

Nuostaba

romanas

Iš anglų kalbos vertė Mėta Žukaitė

baltos lankos

Antras skyrius

Pirmiausia – svarbiausi dalykai. Marina užsirašė pas epidemio-
logą Sent Pole ir pasiskiepijo – dešimčiai metų nuo geltonojo
drugio ir nuo stabligės. Jai išrašė vaistų maliarijos prevencijai –
lariamo, pirmą tabletę buvo liepta išgerti nedelsiant. Paskui ji
gers po vieną tabletę per savaitę visą laiką, kiek truks kelionė, ir
dar keturias savaites grįžusi.

– Būkit atsargi gerdama šituos, – perspėjo ją gydytoja. –
Nuo jų gali kilti noras šokti nuo stogo.

Dėl to noro šokti nuo stogo Marinai nesusirūpino. Dau-
giau nerimo kėlė lėktuvo bilietai, daiktų pakavimasis, anglų-
portugalų kalbų žodynai, kiek pasiimti vaistų nuo viduriavimo.
Protarpiais ji vis pagalvodavo apie viršutinę kairiosios rankos
dalį, mat po anų dviejų injekcijų jautėsi taip, lyg abi adatos po
oda būtų nulūžusios ir dabar lindėtų jos žastikaulyje lyg pora
įkaitintų iečių. Laikinais Marina leido šiems labiau praktiniams
rūpesčiams išstumti mintis apie Andersą, Kareną ir daktarę
Svenson, apie kuriuos mąstyti šiuo metu jai buvo nepakeliama.
Tik trečią naktį po išgertos pirmosios lariamo tabletės Marina
staiga prisiminė Indiją ir savo tėvą. Besiruošdama išvykti į
Amazoniją, ji netikėtai išsiaiškino paslaptį, kuri iki šiol glūdėjo
tolimiausiame jos sąmonės kamputyje: *Kas buvo negerai jos vai-
kystėje?*

Ir tada ūmai pasidarė aišku: *štai šios tabletės*.

Jai tai nušvito vidurnaktį, kai pašoko iš miegų, stačiai stryktelėjo iš lovos visa šlapia ir drebanti, o sapnas dar tebebuvo toks ryškus, jog buvo baugu net sumirkčioti, kad jis nesugrįžtų, nors iš tikrųjų to negalėjo išvengti. Mokėjo jį atmintinai. Tas pats sapnas paženklino visą jos jaunystę, neatlyžtamai persekiojo ją, o paskui ilgus metus buvo pradingęs ir šit sugrįžo, vos tik ji neapdairiai leido sau apie jį pamiršti. Stovėdama tamsoje prie lovos su prakaito permerkta patalyne ir pagalve, peršlapusiais naktiniais, ji staiga labai aiškiai suvokė, kad vaikystėje ji vartojo lariamą. Mama jai niekada nesakė, bet, žinoma, ji turėjo gerti lariamą, pradėdavo, kaip paskirta, savaitę prieš išvykdamą, paskui kas savaitę, kol ten viešėdavo, ir dar keturias savaites grįžusi. Tabletės reiškė, kad atėjo laikas aplankyti tėtį, lygiai taip pat, kaip buvo rausiami rašomojo stalo stalčiai ieškant pasų ir iš rūšio į viršų tepiami lagaminai. *Ateik išgerti Indijos tablečių*.

Marina tik miglotai prisiminė, kaip gyveno bute Mineapolyje su abiem tėvais, bet šiuos prisiminimus prikeldavo be jokių pastangų. Žiūrėk, štai jos tėtis stovi prie laukųjų durų ir krato sniegą iš blizgančių juodų plaukų. Štai jis sėdi prie virtuvės stalo ir rašo ant lentutės, o greta jo lėkštelėje lėtai rusena cigaretė, kol iš jos belieka pelenai, jo knygos ir dokumentai išdėlioti šalimais tokia skrupulinga tvarka, kad, atėjus vakarienės metui, jiems tekdavo sėdėti svetainėje ant grindų ir valgyti nuo kavos staliuko. Štai jis prie jos lovelės vakare, apkamšo ją antklodėle iki smakro, iš abiejų pusių. „Pupulis šiltai apkamšytas?“ – klausia jis. Ji linkteli pagalvėn nugrimzdusia galva, vienintele kūno dalim, kuri dar įstengia krutėti, ir nenuleidžia akių nuo jo gražaus veido taip arti jos, vos už kelių colių, kol akys pačios užsimerkia.

Marina neužmiršo tėčio, kai jo nebebuvo, nesusitaikė su padėtim nė ilgai. Ilgėjosi jo. Mama dažnai kartodavo, girdi,

Marina pasižyminti lygiai tokiais pačiais gabumais kaip ir jos tėtis, ir tai esą paaiškina, kodėl jis taip didžiuojasi tuo, kad jai geriausiai sekasi tie dalykai, kurie ją labiausiai ir domina: gamtos mokslai ir matematika vaikystėje, skaičiavimas, statistika, neorganinė chemija – kai paaugo. Jos oda, palyginti su tėvo, buvo visai šviesi, kreminė, bet atrodydavo labai tamsi, kai ji pridėdavo riešą prie mamos riešo. Ji paveldėjo apvalias juodas tėvo akis ilgomis tankiomis blakstienomis ir kampuotą sudėjimą. Matydama tėvą, ji įgydavo gebėjimą pamatyti save, patirdavo nusiramimą atpažinusi fizinį panašumą po ilgų mėnesių, praleistų tarp motinos giminių, visų tų perregimų pusbrolių ir pusseserių, kurie į ją spoksodavo it į kokią lamą, per šventinę vakarienę netikėtai įstypčiojusią į valgomąjį. Kasininkės maisto parduotuvėje, vaikai mokykloje, gydytojai ir autobusų vairuotojai – visi klausdavo, iš kur ji kilusi. Bergždžias reikalas būdavo atsakyti, kad ji iš čia pat, iš Mineapolio, nors iš tiesų taip ir buvo. Užut taip atsakiusi, sakydavo esanti iš Indijos, ir netgi to jie dažnai nesuprasdavo („Iš Lakotos?“ – klausdavo degalinės pardavėjas, ir Marinai tekdavo iš paskutiniųjų laikytis, kad neimtų vartyti akių, nes mama aiškino, jog akių vartymas yra aukščiausio laipsnio nemandagumas ir niekuomet nebūna tinkamas atsakas, net į pačius kvailiausius klausimus). Būti baltosios moters ir užsieniečio doktoranto vaiku, kurio tėtis, baigęs mokslus, į gimtąją šalį išsivežė įgytą mokslo laipsnį, bet neišsivežė šeimos, dabar jau tapo istorija, pasitaikančia ir prezidentams, tačiau kai Marina augo, dar nebuvo jokio pavyzdžio, kuriuo būtų galėjusi lengvai paaiškinti savo padėtį. Ilgainiui ji tarė sau, kad iš tiesų beveik ir yra iš Indijos, nes jos tėtis yra iš ten, nes jis ten ir gyvena, o jinai aplankydavo jį kas dvejus ar trejus metus, kai tik būdavo sutaupta pakankamai pinigų. Šios jaudinamos kelionės būdavo aptariamoms ir planuojamos kaip reikšmingi įvykiai, ir, braukdama

kalendoriuje likusius mėnesius, paskui savaites, paskui dienas, ji ilgėdavosi ne tik tėčio, bet ir visos šalies, vietos, kur ničniekas neatsisukinės pasižiūrėti į ją, nebent tik pasigėrėti jos puikia laikysena. Bet tada, likus truputį mažiau kaip savaitei iki išvykimo, prasidėdavo tie sapnai.

Sapnuose ji laikosi tėčiui už rankos. Juodu eina Indiros Gandhi bulvaru Dalhūzio aikštės link arba Bidhano bulvaru į koledžą, kur tėvas dėstė. Kuo toliau juodu eina, tuo daugiau žmonių ima rinktis iš aplinkinių namų ir šoninių gatvelių. Galbūt vėl dingo elektra ir sustojo tramvajai, o visose virtuvėse liovėsi veikti ventiliatoriai, taigi žmonės iš butų išėjo į gatvę, nes minia vis labiau grūdasi aplink, iš pakraščių renkasi vis daugiau žmonių. Vidurdienio karštis alina, o prie jo dar prisideda šitiekos kūnų karštis, jų prakaitas ir kvepalai, aštrūs prieskonių kvapai, sklendantys su dūmais, rūkstančiais iš gatvės pardavėjų vežimaičių, bei kartokas serenčių, supintų į girliandas, aromatas, ir visa tai drauge pamažu priveikia Mariną. Ji nebemato, kur eina, prieš akis – tik iš visų pusių ją spaudžiantys žmonės, į skaisčiai raudonus sarius ir Pandžabo dhočius įsupti klubai stumdo ją tai šen, tai ten. Ji ištiesia ranką ir paglosto karvę. Girdi pro šūkalojamas frazes atkakliai besismelkiančią papuošalų muziką – dzinginčias apyrankes, atsmauktas iki pusės dilbių, tilindžiuojančius mažyčius skambalėlius, puošiančius kulkšnis, ir auskarus, kurie skimbčioja kaip vėjo varpeliai. Kartais besigrumdanti minia pakelia ją, ir akimirką jos pėdos nebesiekia žemės, ji plevena paskui tėtį nelyginant pažeme sklendžiantis aitvaras. Pajunta, kad nuo kojytės nusmunka batukas, ir rikteli tėčiui, kad sustotų, bet per balsų alasą jis negirdi. Ji tebemato ant plūktos žemės geltonuojant batelį dar tik už poros žingsnių minioje. Jis guli visiškai ramiai, nesutryptas, ir nors Marina žino, kad neturėtų taip daryti,

ji paleidžia tėčio ranką. Neria batuko, bet minia jau prarijo jį, o kai Marina greit atsigręžia, minia jau prarijusi ir tėtį. Ji šaukia: „Papi! Papi!“, bet varpelių dzingsėjimas, elgetų šūkalojimai ir aimanos nustelbia jos balsą. Ji nežino, ar jis apskritai pastebėjo, kad jos nebėra. Kai ji paleido tėčio ranką, į ją galėjo įsikibti koks kitas vaikas, Indijoje vaikai labai vikrūs. Ir štai Marina – viena Kalkutos žmonių jūroje, paglemžta jų srovės, jų čiaušėjimo, hindi kalbos, kurios ji nesupranta, ta srovė neša jos kūnelį, o ji verkia, ir čia ji paprastai prabusdavo, suprakaitavusi, ją pykindavo, juodi plaukai būdavo sumirkę iki pašaknų. Marina bėgdavo koridoriumi į mamos kambarį, puldavo ant mamos lovos, šaukdama: „Neversk manęs važiuoti!“

Mama ją apkabindavo, uždėdavo ant kaktos vėsią ranką. Klausdavo, ką ji sapnavusi, bet Marina visada atsakydavo neprišimanti, kažką klaikaus. Ji prisimindavo, bet nepasakodavo, bijodama, kad ištarti žodžiai kažin kaip pavers tuos vaizdinius tikrove. Nuo tada sapnuodavo tą sapną kasnakt: sapnuodavo ir lėktuve, naktį skrendančiame į Kalkutą, pabusdavo klykdama. Sapnuodavo jį ir bute, kurį tėvas išnuomodavo jai su mama netoli nuo savo kabineto koledže, kad jiedvi netrikdytų jo antrosios žmonos, jo kitų vaikų. Juos atskirdavo lipant į autobusą, tėtis paleisdavo ją maudantis jūroje, knibždančiame paplūdimyje. Po tokios daugybės tokių panašių sapnų Marina pradėjo bijoti miego. Būdavo įsibaiminusi visą viešnagės Indijoje laiką, taip siaubingai įsibaiminusi, jog kiekvienos kelionės pabaigoje abu jos tėvai sutikdavo, kad galbūt mergaitei visa tai per sunku pakelti. Marinos tėtis sakydavo, kad pamėgins dažniau atskristi į Minesotą, bet tai praktiškai niekad nebuvo patogų. Grįžus namo per savaitę kitą sapnuose Mariną persekiojusios minios išsisklaidydavo, išsisklaidydavo į mažesnius būrelius, o paskui ir visai pranykdavo.

Pamažu Marina apie jas pamiršdavo, o tada pamiršdavo ir mama, ir nepraėjus nė metams būdavo nusprendžiama, kad dabar ji jau kur kas didesnė mergaitė ir galbūt joms reikėtų kada ateity vėl pradėti planuoti kelionę į Indiją.

Nejaugi niekas taip ir nesusiprato pasiskaityti apie daugeriopą šalutinį lariato poveikį? Marinai patiko manyti, kad būtų ir pati išsiaiškinusi, jeigu jos tėvas nebūtų numiręs jai dar besimokant koledže. Tuo metu ji jau trejus metus nebuvo buvusi Kalkutoje. Jei jis būtų dar gyvenęs ir jei Marina vėl būtų skridusi jo aplankyti, būtų buvusi pakankamai suaugusi, kad pati rūpintųsi savo vaistais, nors iš tiesų pacientei galėjo ir nekilti klausimo dėl tam tikro simptomų derinio, su kuriuo ji buvo susitaikiusi. Ji užaugo manydama, kad košmarus jai kelia Indija, susitikimai su tėvu, nors visą laiką ją veikė tik vaistai nuo maliarijos. Vaistai, o ne jos gyvenimo aplinkybės atėmė galimybę būti su tėvu.

– Aišku, aš žinojau, jog taip veikia lariamai, – telefonu atsakė jai mama. – Mes su tavo tėvu visuomet dėl to nerimaudavom. Tavo reakcija buvo tokia siaubinga.

– Tai kodėl man nepaaiškina, nuo ko taip yra? – paklausė Marina.

– Juk neaiškini penkerių metų vaikui, kad sapnuosis košmarai. Tai būtų tolygu skatinimui dar daugiau jų sapnuoti.

– Penkerių, – atsakė ji, – sutinku, tu teisi. Bet juk galėjai man pasakyti, kai buvau dešimties metų ar bent penkiolikos.

– Penkiolikos aš nieko tau negalėjau pasakyti. Jei būčiau pasakiusi, kad košmarus sukelia tabletės, būtum jų negėrusi.

– O tai būtų buvusi pasaulio pabaiga?

– Jeigu Indijoje būtum užsikrėtusi maliarija, tada taip, būtų buvusi pasaulio pabaiga. Jeigu maliarija būtų tave įveikusi.

Stebiuosi, kad tai vis dar tebėra problema. Maniau, per tiek laiko jau turėjo koki geresnį vaistą išrasti.

– Ir taip, ir ne. Naujieji vaistai taip nevaro iš proto, bet ir neapsaugo nuo visų maliarijos atmainų.

– Bet kodėl tu ir vėl geri lariamą? – paklausė mama. Pats svarbiausias klausimas, o jai, regis, tik dabar atėjo į galvą paklausti. – Ar vėl važiuoji į Indiją?

Įdomiausia buvo tai, kad košmaruose nelabai kas pasikeitė. Būdama keturiasdešimt dvejų, ji vėl laikėsi tėčiui už rankos, žmonės aplinkui kilo kaip potvynio banga, ir tuomet ji būdavo priversta paleisti tėvelio ranką. Gyvenime to niekad nebuvo nutikę – kad fiziškai jie būtų atplėšti vienas nuo kito, – o vis dėlto jos pašamonė atkakliai laikėsi šios baimės. Marinai nutikę dalykai, prisiminimai, kuriuos ji suvokė kaip logiškus kandidatus virsti košmarais, jos miego niekad nesudrumstė, ir dėkui už tai, manė ji. Savo namuose ji atsikėlė ir užsidegė šviesą vonios kambaryje. Drebėjo rankos, ji persibraukė drėgnu rankšluostuku veidą ir kaklą, vengdama pasižiūrėti į save veidrodyje. Stebino tai, kad perprasta sapnų priežastis antrą valandą nakties neteikė nė menkiausios paguodos. Teisybę sakant, jai dabar atėjo į galvą vien neatsargus gydytojos perspėjimas, kad gali kilti noras nušokti nuo stogo. Didžiausia jos baimė – kad jai iš rankos išsprūs tėvelio ranka – neišgaravo net dvidešimt penkerius metus nekliudyta, saugiai pragulėjusi vaistinėje.

– O kaip dėl laidotuvių? – paklausė Marina Karenos Ekman. Jos nesimatė visą savaitę, nuo tada, kai Marina atvažiavo su ponu Foksu tą dieną, kai smarkiai snigo. Rytojaus rytą ji turėjo išskristi, tad abiem moterims atrodė svarbu atsisveikinti, nors ir

dėl skirtingų paskatų. Marina norėjo įsitikinti, ar dabar, kai jau turėjo keletą dienų susitaikyti su Anderso mirtimi, Karena atsisakė minties, jog jis dar gali būti gyvas. Karena norėjo būti tikra, kad Marinai nekilo mintis išsisukti nuo kelionės.

Marina užsuko po vakarienės, ir ilgėjanti diena ką tik buvo užleidusi vietą tamsai. Berniukai jau buvo išsivalę dantis ir vaikų kambaryje žiūrėjo televizorių. Dabar jiems kas vakarą leisdavo pažiūrėti laidą prieš miegą – vaikystės prabangą, kuri anksčiau buvo skirta vien savaitgaliams. Tik atėjusi Marina pasisveikino su vaikais, o šie vos tepasuko galvas jos pusėn. Mamai atkakliai reikalaujant, abu jaunėliai vienu balsu tyliai sumurmėjo „labas“, o vyresnėlis visai nepasisveikino. Ponas Foksas padarė klaidą pasakydamas Marinai, kad pirmas asmuo, pasirinktas vykti ieškoti daktarės Svenson, buvo ji, o ne Andersas, ir dabar visą pasaulį ji regėjo per šių dviejų alternatyvių scenarijų prizmę.

– Dėl atminimo pamaldų. Kai nėra kūno, tai vadinama atminimo pamaldomis, – pataisė Karena.

– Atsiprašau, – pasakė Marina, – dėl atminimo pamaldų.

Karena pro durų arką įkišo galvą į vaikų kambarį. Berniukai, apsirengę treningėliais ir flanelinėmis pižamos kelnėmis, sėdėjo prasmegę be galo ilgoje velvetinėje sofoje. Mažiausiasis, blyškiausias vaikas gulėjo ant Piklso kaip kilimukas. Tarsi kokie laidai juos būtų laikę prijungtus prie televizoriaus ekrano.

– Nuostabu, kaip jie girdi, – tyliai pasakė ji. – Net nebūtinai turi klausytis, tiesiog jų ausys pagauna, o paskui, kai gulda juos miegot vakare, vienas iš jų ir sako: „Kada mes rengsim tėvelio laidotuves?“

Karena įsipylė sau taurę vyno, o kai kryptelėjo butelį Mari- nos pusėn, ši linktelėjo galva.

– Laidotuves! – šūktelėjo vidurinytis berniukas, neatsigrėždamas į jas. Jis trumpai sukikeno, tada nuščiuvo.

Marina pagalvojo apie tą purvynę, kur gulėjo palaidotas Andersas, ir ištiesė ranką pasiimti taurės.

– Aš labai atsiprašau, – tarė ji Karenai.

– Bendži, liaukis tuoj pat, – griežtai subarė Karena. – Ne, ne, čia tiesiog aš stengiuosi save kontroliuoti. Ar Andersas kada sakė tau, kad aš studijavau rusų literatūrą? Pagalvoju vis, reikėtų susirasti draugų rusų. Tada galėtume bet kur kalbėtis. Ar veikia galėtume visur kalbėtis apie Čechovą.

Ji nusinešė vyno taurę į kitą virtuvės galą ir atidarė dureles su ventiliacijos angomis į erdvų sandėliuką. Marina įėjo paskui ją. Net sandėliukas tviskėjo švara, ryškiaspalvės dribsnių dėžutės rikiavosi bauginamai aukšta eile. Pusbalsiu Karena grįžo prie pradėtos temos:

– Man kartais atrodo, kad jie gali nugirsti, ką žmonės kalba apie mus gatvėje. Jeigu jų pasiklausai, susidaro įspūdis, kad jie žino viską, kas vyksta. Noriu pasakyti, jie ne viską supranta, bet vienur ar kitur nugirsta ir atsimena. Ar tu kada pagalvojai, kada praradai gebėjimą viską girdėti? – paklausė Karena.

– Niekad nesusimąščiau apie tai.

Marina nė nenutuokė, kaip jos klausia suprastėjo metams bėgant.

Karena akimirką tarsį išsijungė, lyg dalis jos būtų išėjusi iš kambario, o paskui lygiai taip pat greit sugrįžo.

– Šiandien gavau laišką.

Klausimas nebuvo užduotas, bet ji vis tiek ištarė Anderso vardą, o širdis tuo metu daužėsi it kolibrio širdelė.

Karena linktelėjo galva ir išsitraukė iš megztinio kišenės vieną iš tų pačių melsvų vokų. Pasidėjo jį adresu į viršų ant delno, ir abidvi sužiuro į jį kaip į daiktą, bet kurią akimirką galintį išskleisti sparnus. Viršuje Anderso parapinės mokyklos rašysena buvo užrašyta: „Karenai Ekman... Iden Preris“. Marina mėgdavo

jam sakyti, kad jis – vienintelis jos pažįstamas daktaras, rašantis it katalikiškos mokyklos auklėtinė.

– Šią savaitę tai jau antras, – pasakė Karena. – Dar vienas atėjo antradienį, bet parašė jis jį vėliau, kovo pirmąją. Tuo metu jau labiau sirgo.

Marina prasižijo. Jai derėjo ką nors pasakyti, bet nesumojo ką. Jis miręs, jis serga, jis neserga. Istorija sukosi atbuline tvarka, kol galėjai padaryti tik vieną išvadą – kad Andersui gerėja. Jis palieka džungles ir grįžta į Manausą. Jis išskrenda iš Manauso ir vėl ruošiasi išvykti iš namų, tik šįkart jiedvi jau žino, kad reikia jo neišleisti. Marina pagalvojo, kiek dar laiškų kažkur keliauja ir kada jie atplauks, pašto tarnybų per klaidą pasiųsti aplinkiniu keliu per Butaną. Žmogui ne taip jau sunku suprasti, kaip tai logiškai paaiškinama, tai kodėl tada Mariną apėmė noras užsiversti taurę ir vienu mauku išgerti likusį vyną?

– Įsivaizduok, išeini prie pašto dėžutės išsiimti pašto ir su stirta katalogų ir sąskaitų randi laišką nuo savo mirusio vyro. Iki šiol mano gyvenime nebuvo nieko panašaus, kas padėtų tokiai patirčiai pasiruošti. – Karena išlankstė voką ir žvilgtelėjo į prirašytus žodžius, bet lygiai taip pat greitai nusuko akis į šalį. Pažvelgė į Mariną. – Pradedi suprasti, kuo elektroninis paštas geresnis, – tarė ji. – Gauni elektroninį laišką nuo mirusio vyro ir supranti, kad jis kažkur ten tebėra gyvas. Gauni laišką paštu nuo mirusio vyro ir jau išvis nieko nesupranti.

– Gal gali man papasakoti, ką jis rašė? – paprašė Marina pašnibždomis. Gal kaip tik apie šį laišką vaikai dar ir nežino. Ji norėjo paklausti, ar ten nėra ko nors apie daktarę Svenson ir apie tai, kur jie dirba. Būtų gerai žinoti, kurioje džunglių vietoje ieškoti.

– Iš tikro tai jis apie nieką, – atsakė Karena, lyg jai būtų derėję atsprašyti. Ji padavė laišką Marinai.

Vasario 15 d.

Ar tavęs per daug nenugąsdintų, jeigu pasakyčiau, kad aš čia dažnai nerimauju? Tu nusipelnai ne atvirumo, o tokio vyro, kuris sugebėtų nutaisyti Narsųjį Fasadą. Bet jeigu dabar, kai jau tau pasipasakojau, koks čia apgailėtinas ir nelaimingas jaučiuosi, nutaisyčiau Narsųjį Fasadą, jeigu sumokėčiau Tomui Nkomo ar kuriam nors iš Saturnų, kad bendromis jėgomis nutaisyty už mane Narsųjį Fasadą ir išdėstyty tokį nusiteikimą atskirame popieriaus lape, o aš paskui visa tai galėčiau nusirašyti savąja bailio ranka, – tu juk iškart permatytum gudrybę. Tada tau būtinai reiktų sėst į lėktuvą, paskui išsinuomoti laivą su vedliu ir atplaukti čia manęs ieškoti, nes suprastum (juk nė karto gyvenime nematei manęs nutaisiusio Narsųjį Fasadą), kokie neįmanomai prasti mano popieriai. Tad ir negąsdinsiu tavęs mėgindamas sukaupti drąsą. Juk vis tiek mūsų šeimoje drąsioji visuomet buvai tu. Štai kodėl likai namie su trim vaikais, o aš čia atostogauju. Štai kodėl praeitą vasarą sugebėjai replytėmis ištraukti vinį Bendžiui iš kulno. Aš nesu drąsus. Aš sergu karštine, karštis pakyla rytais septintą ir laikosi dvi valandas. Ketvirtą popiet jis vėl pakyla ir iš manęs belieka skambiomis frazėmis kliedinti pelenų krūvelė. Beveik kasdien mane kamuoja galvos skausmas, ir aš nerimauju, kad koks mažytis Amazonės gyvūnelis baigia pragrauzti skylę mano smegenų žievėj, ir tetrokštu vienintelio dalyko pasaulyje – vienintelio dalyko, kuris suteiktų prasmę šitai būčiai, – galimybės padėti galvą tau ant kelių. Tu panertum pirštus man į plaukus, žinau, padarytum tai dėl manęs. Štai kokia tu narsi, štai kaip man gyvenime pasisekė. Tebūnie prakeikti šitie apgailėtini popiergaliai. Juose niekad neužtenka

vietos. Dabar, kai esu Brazilijoje, meldžiuosi it vapantis fundamentalistas, o šį vakarą melsiuosi, kad laiškanėšys išsiųstų šitą laišką tau ir kad tu visu svoriu pajustum mano meilę. Pabučiuok nuo manęs berniukus. Pabučiuok savo riešą iš vidinės pusės.

A.

Marina sulankstė laišką ir grąžino jį Karenai, o ši jį vėl įsikišo į kišenę. Kad neprarastų pusiausvyros, ji atsirėmė ranka į lentyną su keliomis dėžėmis mikrobanginėje skrudinamų kukurūzų. Tai buvo nepalyginti blogiau už daktarės Svenson laišką. Pats Andersas skelbė apie savo mirties pradžią, su niekuo nesupainiojamas jo balsas skambėjo taip aiškiai, lyg pats Andersas būtų įsispraudęs su jomis į sandėliuką ir paskaitęs laišką balsu.

– Kas tie Tomas Nkomo ir Saturnai?

Karena papurtė galvą.

– Kartais jis mini vardus, bet aš jų nepažįstu. Net neįsivaizduoju, kiek jo laiškų pasimetė. Juk ir daktarės Svenson laiškas, kuriame ji rašo, kad jis mirė, galėjo pasimesti. – Karena išsiblaškęsi vedžiojo pirštu aplink žirnelių skardinės briauną. – Žinai, aš gal atidėsiu atminimo pamaldas, kol tu sugrįši. Norėčiau, kad galėtum dalyvauti.

Marina pasižiūrėjo į ją iš viršaus žemyn, sumirksėjo, linktelėjo.

– Aš jiems niekad nesakau, – tarė Karena ir žvilgtelėjo pro praviras sandėliuko duris į berniukus prie televizoriaus, – kad nesu tikra, jog jis miręs. Suprantu, jiems reikia vieno atsakymo, net jei tai blogiausias atsakymas, kokį tik įmanu sugalvoti. Matai, viltis yra klaidus dalykas. Nežinau, kam atėjo į galvą priskirti viltį prie dorybių, nes ji anaiptol nėra tokia. Ji – kaip maras. Viltis – tai lyg vaikščiotum su meškerės kabliuku gerklėje ir kažkas

jį vis timpčiotų. Visi mano, kad aš kaip po traukinio katastrofos, nes Andersas mirė, bet iš tikrųjų tai daug blogiau. Vis dar viliuosi, kad ta daktarė Svenson dėl man kol kas nesuprantamų priežasčių apie viską primelavo, kad ji laiko Andersą uždariusi arba kur nors jį pametė. – Čia Karena nutilo, ir jos veidą ūmai nušvietė aiškumas, balse nebeliko išgąščio. – Ir aš sakau sau, kad tai netiesa. Niekas taip nepadarytų. Bet tai juk reikštų, kad jis miręs. – Ji kreipėsi tiesiai į Mariną: – Ar jis miręs? – paklausė. – Aš tiesiog nejaučiu, kad būtų miręs. Juk jausčiau, ar ne tiesa?

Jos akys pritvinko ašarų, ji nusibraukė jas pirštų galiukais. Dabar nieko mieliau nebūtų už melą, bent vienai vieną tikimybės dozę. Bet jeigu Marina ją duotų, būtų nė kiek ne geresnė nei dar vienas kabliukas Karenos Ekman gerklėje. Ji atsakė, kad Andersas nebegyvas.

Karena susibruko rankas į kišenes, įbedė žvilgsnį į švarutėles grindų lentas. Linktelėjo.

– Ar jis rašė tau?

Marina suprato klausimą, bet nekommentavo.

– Jis atsiuntė man atviruką iš Manauso ir parašė du laiškus iš džiunglių pačioje pradžioje. Jie buvo daugiausia apie paukščius. Rodžiau juos ponui Foksui. Atiduosiu tau, jeigu nori.

– Vaikams, – atsakė Karena. – Man atrodo, būtų gerai viską išsaugoti vienoje vietoje. Ateičiai.

Marina iš prigimties nebuvo klaustrofobė, o sandėliukas buvo ne ankštesnis už viešbučio liftą, bet jai jau knietėjo atidaryti duris ir išeiti lauk. Konservuoti žirneliai, spanguolių sulčių buteliai, greit pagaminamos įvairių saldžių aromatų avių košės dėžutės jau pradėjo ją slėgti, regis, užėmė vis daugiau vietos.

– Nežinau, kiek laiko manęs nebus.

– Na, kad ir ką tu darytum, tik nepasilik. – Karena pamėgino pasakyti tai žaismingai. – Štai kur didžioji klaida.

Kai jos atsisveikino, Marina viena išėjo iš Ekmanų namų į jų žemės sklypą po beribiu aksominės nakties dangumi. Leido sau valandėlę pastovėti toje neapbrėpiamoje tamsoje, kad nusimestų ankšto, ryškiai apšviesto sandėliuko, kuriame ką tik buvo, išpūdį. Pagalvojo, ar ateis kada gyvenime laikas – po dešimties ar po dvidešimties metų, – kai ji nebegalvos apie tą laišką. „Štai kokia tu narsi, štai kaip man gyvenime pasisekė.“ Tikriausiai neateis. Mirdamas jos bendradarbis užkrovė jai atsakomybę. Nors Marina suprato Karenos požiūrį į viltį, pati būtų buvusi nieko prieš nors šiek tiek jos turėti. Kaip mielai ji vyktų į Braziliją ieškoti Anderso! Bet jos darbas buvo patvirtinti jo mirties faktą ir užbaigti jo misiją. Per visus tuos metus mažiausioje „Vougelio“ laboratorijoje juodu jau buvo pripratę baigti tvarkyti vienas kito duomenis.

Marina įkvėpė pilnus plaučius ledinio oro ir užuodė tuo pat metu žiemą ir pavasarį, žemę ir užsilikusį sniegą su vos juntama kažko žaliuojančio gaida. Štai dar vienas dalykas, siejantis ją ir Andersą: juodu visa esybe pritapo Minesotoje. Jai norėjosi įgyti skrydžio baimę, kuri jai trukdytų nukakti toliau negu nuosavu automobiliu į Dakotas. Kaip ir jos mama ir visi mamos protėviai, visos tos nenuilstančios šviesiaplaukės, kurios žymėjo savo žemės ribą kuoliukais žaliuojančiose prerijose, Marina buvo gimusi Minesotai, jos dirvai ir žvaigždėtai nakčiai. Užuoat tapusi smalsi ir nekantravusi leisti ieškoti naujų išpūdžių, ji pamažu ėmė jausti nenumaldomą troškimą likti vietoje, tarytum jos svorio centras būtų taip žemai, kad tiesiogiai sietų ją su šiuo konkrečiu žemės lopinėliu. Niekieno nekliudomi žvarbūs vėjai siautė po lygumas, jų kelyje tebuvo vien Marina, bet šaldama į ragą ji pastovėjo ten dar minutę ir tik tada įsėdo į automobilį.

Parvažiavusi namo, rado prie namo poną Foksą, sėdintį mašinoje įjungtu varikliu ir šildymu. Ją pamatęs, jis nuleido automobilio lango stiklą.

– Bandžiau tau prisiskambinti, – pasakė jis.

– Nuvažiavau atsisveikinti su Karena.

Būtų galėjusi jam papasakoti apie tą laišką, bet juk liko taip maža laiko, o ir ką ji galėtų pasakyti? Ši savaitė prabėgo ne taip, kaip kiekvienas jų būtų norėjęs. Matėsi daugiausia darbe, „Vougelio“ valdybai dalyvaujant. Turėdami galvoje aplinkybes, valdybos nariai pageidavo, kad Marina būtų išsamiai ir detaliam supažindinta su jų lūkesčiais, siejamais su jos kelione. Ar suprantanti ji, ko iš jos konkrečiai tikimasi? Nuskristi į Manasą, nuvykti į daktarės Svenson butą – jie turėjo adresą, Andersas surado kažkokius žmones, kurie žino kur, ir taip toliau, ir panašiai. Marina buvo pakrikusi nuo miego trūkumo ir sudirgusi nuo lariato. Susivokė sėdinti tuose posėdžiuose ir nė kiek nesiklausanti, keverzojanti „Vougelio“ farmacijos tušinuku raštus, primenančius stenogramą. Net kai apytikriai pataikydavo atsakyti į jų nervingus klausimus, ji vis tiek nesiklausydavo. Užuoat sutelkusi dėmesį, mąstė apie tėvą ir kad nebuvo su juo jam mirštant, nes nenorėjo praleisti paskaitų viduryje semestro. Kaip ir daugeliu kitų kritinių gyvenimo momentų jos jaunystės metais, būdavo saugoma ir nesužinodavo, kokia rimta padėtis. Jai tik pasakė, kad tėvas serga ir viliasi, jog ji galės netrukus jį aplankyti. Tokia žinia paskatino ją manyti, kad dar yra apsčiai laiko, o iš tikrųjų laiko visiškai nebuvo. Mąstė apie mamą, kuri buvo paprašyta nedalyvauti laidotuvsė ir pralaukė viešbučio kambaryje iš pagarbos antrajai žmonai. Mąstė apie Andersą ir jo paukščių stebėjimo vadovus ir spėliojo, ar daktarė Svenson juos bus išsaugojusi. Andersas juk taip džiaugtųsi, jeigu Marina, kol tenai bus, pasistengtų paieškoti vieno kito paukščio. Pasiimtų tam tikslui jo žiūronus. Kai daktarė Svenson rašė sauganti jo negausią mantą, tikriausiai buvo pasilikusi ir jo žiūronus. Ir fotoaparata! Marina padarytų juo nuotraukų Anderso vaikams.

– Ar galiu užėiti? – paklausė ponas Foksas.

Marina linktelėjo galva tamsoje, geliant balandžio pradžios šaltukui, ir jis nusekė paskui ją prie durų ir sustojo visai arti už jos. Pamindžikavo, paskui, kol ji rausėsi po rankinę ieškodama raktų, prisiglaudė jai prie nugaros. Mėgino padaryti užuovėją. Nuo šio švelnaus dėmesio Marinai užgniaužė gerklę, ir nespėjusi susitvardyti ji pravirko. Ar verkė dėl Karenos ir jos laiško? Dėl Anderso, jį berašančio, ar dėl tų pižamomis apvilktų vaikiukų? Gal verkė veikiama lariato, kuris darydavo ją verksmingą, išspausdavo ašaras skaitant laikraštyje naujieną ar klausantis dainos per radiją, o gal dėl to, kad bemaž viską būtų atidavusi, jei tik ši Brazilijos taurė ją aplenktų? Marina atsigręžė ir apsvijimo rankomis pono Fokso kaklą, ir jis pabučiavo ją ten pat, šviečiant priebučio žibintui, kur bet kas, važiuojantis pro šalį, galėjo juos pamatyti. Marina bučiavo jį ir glaudėsi, kabinosi į jį iš visų jėgų, lyg didžiulė minia mėgintų juodu atplėšti vieną nuo kito. Nebėjautė šalčio nei vėjo. Niekas nebeturėjo reikšmės. Šią partiją jie sužaidė klaidingai. Priėmė baisų sprendimą: nutarė palaukti ir pažiūrėti, kaip pakryps jų santykiai, nesirodyti drauge viešai. Sutarė, kad nėra reikalo duoti peno apkalboms, ypač jei reikalai nesusiklostytų. Ponas Foksas visuomet skubėdavo pasakyti jai, kad, jo nuomone, jų santykiai gerai nesusiklostys. Tai dėl jo amžiaus, tvirtino jis. Jis jai esąs per senas. Net kai juodu gulėdavo lovoje, jo ranka po jos pečiais, jos galva – jam ant krūtinės, ponas Foksas imdavo kalbėti, kaip jis numirs daug metų anksčiau už ją ir paliks ją vieną. Būtų geriau, jei ji dabar pat susirastų bendraamžį ir nešvaistytų savo jaunų metų su juo.

– Dabar pat? – perklausdavo Marina. – Turiu šią pat minutę ką nors susirasti?

Tada jis priglausdavo ją ir pabučiuodavo į viršugalvį.

– Ne, – atsakydavo, delnu glostydamas jos petį ir ranką. – Tikriausiai ne šią pat minutę. Galėtum dar truputėlį atidėti.

– O žinai, juk aš galiu ir pirma numirti. Tikimybė visai nemaža.

Marina taip sakė, nes iš tikrųjų labai troško, kad jų santykiai susiklostytų sėkmingai, o ir medicinos faktai buvo verti dėmesio: jaunesni žmonės nuolat išeina pirmi. Tačiau, žengdama per savo namų slenkstį šį vakarą, anuos pokalbius ji prisiminė kitoje šviesoje, tad juodu bučiavosi galvodami veikiau apie jos mirtį, o ne jo. Logiškai mąstant, Anderso mirtis nieko nepranašavo Marinai, bet Andersas buvo nebegyvas, o juk jis nemanė, kad jo kelionė gali baigtis mirtimi. Ir Karena tokios baigties nesitikėjo, kitaip nebūtų leidusi jam nė kojos iš namų iškelti. Ponas Foksas gailėjosi, nuoširdžiai gailėjosi, kad paprašė Marinos važiuoti, taip jai ir pasakė. Marina pareiškė, kad gailisi sutikusi. Bet Marina buvo labai gera studentė, paskui labai gera mokslų daktarė, labai gera darbuotoja, mylimoji ir draugė, ir kai kas nors jos ko paprašydavo, ji vadovaudavosi principu, jog prašoma dėl to, kad svarbu. Ji daug pasiekė gyvenime, nes labai retai kada atsisakydavo daryti ko prašoma, tai kuo tuomet skiriasi Amazonijos reikalas? Mėgindami rasti kelią per namus nedegdami šviesos, jie kojomis atsitrenkė į kavos staliuką. Spaudėsi prie sienos tamsiame koridoriuje. Įgriuvo į miegamąjį, į jos lovą ir gulėjo ten, kol nusialino reikšdami meilę, apmaudą, atsiprašinėdami ir atleisdami visais įmanomais veiksmais, kurie tik atėjo jiems į galvą, kurie tik galėjo atstoti žodžius, nes šių jie nerado. Po viso šito, kai jie baigė ir užmigo, Marina pradėjo klykti.

Užtruko netrumpai, kol jai pavyko pasiaiškinti. Visa minutė praslinko, kol ji galutinai išsibudino ir išsivadavo iš sapno pasaulio, kuriame neturėjo kito pasirinkimo, tik klyksmą. Atsimerkusi

pamatė poną Foksa, spaudžiantį jai žastus ir atrodantį taip, lyg dar kiek, ir pats pradės rėkti. Ji vos nepaklausė jo, kas nutiko, bet tada prisiminė.

– Aš geriu lariamą, – paaiškino Marina. Jos burna buvo išdžiūvusi, o nesutepti seilėmis žodžiai strigo už dantų. – Tai šalutinis poveikis. Košmarai.

Ji sėdėjo ant grindų, antklodė gaubė plikus pečius. Delnais užsidengė veidą ir beveik išgirdo prakaitą srūvant sprandu. Jos lėktuvas iš Mineapolio Sent Polo oro uosto turėjo išskristi šeštą keturiasdešimt penkios ryto, o jai dar reikėjo susidėti šį tą iš paskutinių daiktelių. Norėjo nepamiršti palieti augalų ir išimti iš šaldytuvo visus gendančius produktus. Dabar ji buvo išsibudinusi, visiškai budri. Tiesiog reikia keltis.

Ponas Foksas, pritūpęs priešais ją, švelniai uždėjo delnus jai ant kelių.

– Ir ką gi tu sapnavai? – paklausė jis.

Ir nors ji norėjo papasakoti jam visą tiesą, nes jį mylėjo, neišsivaizdavo, kad galėtų suteikti sapnui žodinį pavidalą. Pasakė jam tą patį, ką sakydavo ir mamai: tai buvo kažkas klaikaus, o kas, ji nepamenant.

Kai ponas Foksas vežė ją į oro uostą, spaudė dvidešimt laipsnių šaltis*. Marina išjungė radiją, kol dar nespėjo pranešti jutiminės temperatūros, priklausančios nuo žvarbaus vėjo. Paryčių tamsa atrodė gūdesnė už pačią naktį. Juodu buvo apkvaitę nuo savo priimtų sprendimų, nuo miego trūkumo. Nenumatė, kad tokioje ankstybėje tiršto skubančiųjų į darbą srauto dar nebus, nes anie vairuotojai dar nė nepabudę, o juodu buvo primetę laiko grūstims. Kai įsuko į išvykimo juostą, buvo penkiolika po penkių.

– Aš eisiu su tavimi į vidų, – pasakė jis.

* Pagal Farenheito skalę, t. y. -6 °C.

Ji papurtė galvą.

– Einu tiesiai prie vartų. O tau juk reikia parvažiuoti namo, susiruošti į darbą.

Pati nesuprato, kodėl taip pasakė. Norėjo būti su juo amžinai.

– Turiu nedidelę atsisveikinimo dovanėlę, – tarė jis. – Važiavau tau jos įteikti vakar vakare, bet nukrypom į šalį. – Jis pasilenkė pro ją, atidarė pirštinių dėtuve ir ištraukė nedidelį juodą dėkliuką su užtrauktuku. Atitraukė užtrauktuką ir išėmė įmantriai atrodantį telefoną. – Žinau, ką pasakysi, – kad jau turi telefoną. Bet patikėk, jis ne toks. Žmonės sako, kad iš šio daikčiuko gali paskambinti iš bet kurios pasaulio vietos. Gali tikrintis žinutes, siųsti elektroninius laiškus, yra navigacinė sistema. Gali sužinoti, prie kurios upės esi. – Ponas Foksas atrodė nepaprastai patenkintas. – Jis visiškai įkrautas ir paruoštas naudoti. Aš įvedžiau savo numerius. Visas instrukcijas sudėjau į krepšelį. Pamaniau, galbūt galėsi pasiskaityti lėktuve.

Marina žvilgtelėjo į spindintį sidabrinį paviršių. Juo tikrai galėtum nufilmuoti ir sumontuoti trumpo metražo dokumentinį filmą apie farmacininkę, kuri išvyksta į Amazoniją.

– Be abejo, taip ir reiks padaryti.

– Vyras parduotuvėje sakė, kad galėtum juo paskambinti ir iš Antarktidos.

Marina atsigrėžė ir pažvelgė į jį nieko nesuprantančiomis akimis.

– Man rūpi neprarasti su tavim ryšio, tik tiek noriu pasakyti. Noriu žinoti, kas vyksta.

Ji linktelėjo ir įsimetė telefoną su mažučiuokėmis instrukcijų knygutėmis į rankinę. Valandėlę abu sėdėjo tylomis. Marina pamane, kad jie kaupia jėgas atsisveikinti.

– Dėl tų sapnų, – tarė jis.

– Praeis.

– Bet tu nemesi gerti lariumo?

Juodu buvo užlieti šviesos, plūstančios pro aukštą stiklinę oro uosto sieną. Kodėl oro uostuose visada tokios neįtikėtinais aukštos lubos? Ar norima nuteikti tave skrydžiui? Ponas Foksas žiūrėjo į ją labai rimtu žvilgsniu, tad ji atsakė:

– Žinoma.

Jis atsisuko ir paėmė ją už rankos.

– Gerai, – jis spustelėjo jos plaštaką. – Gerai. Tikriausiai jauti didžiulę pagundą ištrenkti tas tabletes į šiukšlių dėžę, jeigu jos sukelia tokius sapnus. Nenoriu, kad tu ten nuskridusi... – jis susigriebė ir nutilo.

– Pasigaučiau karštinę, – užbaigė ji.

Pono Fokso dėmesį staiga patraukė Marinos ranka, jis susidomėjo ja, lyg būtų tyrinėjęs jos plaštakos formą ir dydį. Tai buvo, suprantama, kairioji ranka, nes ponas Foksas sėdėjo kairėje automobilio pusėje, ir jis pakėlė savo kairiąją ir pirštų galais perbraukė jos bevardžiu pirštu žemyn, tartum būtų movęs žiedą, tik kad žiedo nebuvo.

– Tu ten nuskrisi, sužinosi, ką pavyks sužinoti, ir pirmu lėktuvu grįši namo. – Jis pakėlė galvą ir pažvelgė jai į akis. – Pažadi?

Ji atsakė pažadanti. Jis vis dar laikė suėmęs jos pirštą. Jai magėjo paklausti, ką gi tai reiškia, ar tai reiškia, ką ji mananti, bet jeigu ji klydo, šią minutę būtų neturėjusi jėgų pakelti atsakymo. Juodu abu vienu metu išlipo iš automobilio. Marinos gerai ištreniruotas vietinės gyventojos pojūtis bylojo, kad šaltis vėjyje nukrito žemiau nulio, nors radijo pranešėja buvo sakiusi, kad rytojaus dieną bus keturiasdešimt laipsnių*. Štai koks ne-nuoseklus esti pavasaris. Ponas Foksas iškėlė jos lagaminą iš automobilio bagažinės, apkabino Mariną, pabučiavo ir dar kartą

* 4,4 °C.

išpešė iš jos pažadus, kad bus atsargi ir greitai sugrįš, o kai visa tai buvo atlikta, įsėdo atgal į mašiną ir nuvažiavo. Marina stovėjo šaltyje ir stebėjo tolstančias užpakalines šviesas, kol nebegalėjo atskirti, kurios yra jo, tada nuvairavo savo lagaminą į pagrindinį oro uosto terminalą ir pristūmė prie krėslų eilės. Pirmiausia, atitraukusi užtrauktuką, ji išėmė iš dėkliuko telefoną ir jo dokumentaciją, o tada su gana dideliu lūkesčiu paieškojo jame žiedo. Tai buvo vienintelė vieta, kur jis būtų galėjęs jį paslėpti, o jeigu paslėpė, tai jau būtų šis tas, nes tuomet ji tikriausiai paskambintų jam dovanotoju telefonu ir pasakytų – taip, ji tekėsianti už jo. Bet kai išpainiojo kroviklio laidą ir nieko nerado, tik savo kvailumą, sukišo viską atgal. Įsidėjo instrukcijas į rankinį bagažą, dėl visa ko, jei prisiverstų jas paskaityti lėktuve, o tada įbruko patį telefoną į lagaminą. Pagraibė ranka viduje, atsargiai braukydama delnu per sulankstytas palaidines, apatinės kelnaitės ir atsarginius batus, kol rado krepšelį, kuris atrodė stebėtinai panašus į telefono dėklą, – tą, kuriame laikė vaistus: aspiriną, tabletes nuo viduriavimo, migdomuosius, plataus veikimo spektro antibiotikus. Ištraukė lariumo buteliuką ir nė nesusimąsčiusi išmetė jį į gretimai stovinčią šiukšliadėžę. Pagalvojo, kad jos vaizduotė tikriausiai kažin kokia ydinga, jeigu ji iki šiol nesumetė, kad tabletėmis galima paprasčiausiai nusikratyti.

Deja, išmetus tabletes, sapnų dar nepavyks nusikratyti, kol paskutiniai lariumo likučiai neapkeltos jos kraujotakos rato, taigi, nors ir miegojusi vos daugiau nei tris valandas, ji stengėsi lėktuve neužmigti.

„Vougelis“ jai buvo nupirkęs bilietą skristi pirmąja klase į Majamį, o iš ten – į Manausą, ir erdvus krėslas priėmė ją į savo glėbį, atlošė jos nugarą ir atkakliai kvietė ilsėtis. Pusę aštuonių ryto greta sėdintis vyras tamsiai pilku kostiumu paprašė skrydžio palydovės „Kruvinosios Merės“. Marina pagalvojo, kažin,

ar Andersui jie parūpino pirmosios klasės bilietą, o jei jau apie tai šnekam, – ir telefoną su navigatoriumi. Vargu. Recirkuliuotas oras vos juntamai dvelkė degtine ir pomidorų sultimis. Marinos galva knaptelėjo ant peties, ir štai ponas Foksas vėl laikė jos vardą pirštą, ragindamas grįžti namo. Ji staigiai pakėlė galvą.

Pono Fokso žmonos vardas buvo Merė. Merė numirė nuo ne Hodžkino limfomos, būdama penkiasdešimt penkerių. Tai atsitiko tais pačiais metais, kai Marina atėjo dirbti į „Vougelį“. Jeigu būtų linkusi į teorinius išvedžiojimus, pamanė ji, – o Marina į juos nebuvo linkusi, – būtų galima teigti, jog poną Foksą, nors jis ir tvirtina priešingai, prie Marinos traukia kaip tik dėl to, kad ji jaunesnė, taigi kažin ar vėl atsikartos situacija, kurią jis jau patyrė, nors tatai vargu ar paaiškintų, kodėl jis siunčia ją į Braziliją. Merės nuotraukose, kurias ponas Foksas laikė matomoje vietoje: vienoje ji buvo viena, kitoje – su dviem dukterimis per išvyką plaustu, ji atrodė kaip žmogus, kurį Marina galėtų pamėgti. Gerame veide žvelgė plačiai atmerktos akys, tankius kviečių spalvos plaukus buvo susirišusi į arklį uodegą. Merė dėstė matematiką Iden Prerio universitetinėje parengiamojoje mokykloje, kur mokėsi abi jų dukros. „Jie davė mums ilgas atostogas pailsėti nuo dėstymo, – sakė ponas Foksas, laikydamas nuotrauką rankoje. – Elė, – pasakojo jis, – labai panaši į mamą. Ji mokosi radiologijos internatūroje Klivlando klinikoje, ištekėjo už anglų kalbos mokytojo – tik pamanyk. O šioji, Alisa, neištekėjusi.“ Jo pirštas nukeliavo prie tamsesniosios merginos. „Ji Romoje užsiima tarp-tautine prekyba obligacijomis. Nuvyko į Italiją trečiame kurse, iš Vasaro koledžo, ir to pakako. Įtikėjo, kad jai skirta būti itale.“

Marina įdėmiai žiūrinėjo jų veidus. Mergaitės buvo mažos, gal šešerių ir aštuonerių. Buvo sunku jas įsivaizduoti gydytoja ir bankininke. Toje nuotraukoje Merė buvo jaunesnė negu Marina dabar, kibirkščiuojanti sveikata lyg šviesos atspindžiai, blyksintys

vandens paviršiuje jai už nugaros. Jos stovi ant upės kranto priešais apverstą kanoją, nuotrauką pakraščiuose it plunksnos rėmina pušų šakos. Jos laiko statmenus irklus ir šypsosi, šypsosi ponui Foksui, o jis, spaudžiantis fotoaparato mygtuką, dar nėra sulaukęs nė keturiasdešimties.

„Maniau, jos abi pasiliks čia, – tarė ponas Foksas, statydamas nuotrauką atgal į knygų lentyną. – Galbūt mergaitės išvažiuos studijuoti, bet paskui grįš ir įsikurs netoli mūsų, ištekės, turės vaikų. Anuomet nelabai susimąstydavau, kad mes galim numirti, bet jei būtum manęs paklaususi, būčiau pasakęs, kad Merė mane pergyvens mažiausiai dešimčia metų. Ji buvo aktuarijų lentelių viršutinėse eilutėse. Valgė daržoves, ėjo į žygius, niekada nerūkė ir turėjo daugybę draugų. Būčiau pastatęs už ją viską iki paskutinio skatiko. – Jis pirštais pabarbeno į rėmelio viršų. – Dabar tai atrodo juokinga, ar ne, – būti šitokiam naiviam?“

Marinai atrodė, kad kas jau kas, o naivumas – už viską svarbiau. Jis ir padėjo Karenai ištekėti už Anderso ir susilaukti trijų vaikų, dalintis su juo tikėjimu, kad jis visuomet bus greta ir galės jais pasirūpinti. Juodu su Andersu buvo per daug naivūs, kad jiems ateitų į galvą, jog vienas iš jų gali numirti tokioj jaunumėj, kai jie tokie reikalingi vienas kitam ir savo sūneliams. Jeigu jie būtų pradėję galvoti apie tai, kad gyvenimas gali susiklostyti taip, kaip susiklostė dabar, nieku gyvu nebūtų drįsę net pradėti. Ir pačios Marinos gimimą paskatino naivumas: mamos naivumas, leidęs manyti, kad meilė nusvers visos šalies trauką; tėvo, tikėjusio, kad jis įstengs palikti gimtąją šalį dėl vienos minesotietės, naivumas. Jei nebūtų jie buvę tokie vilčių kupini ir atviraširdžiai, Marina nebūtų gimusi. Ji pabandė įsivaizduoti savo tėvus kaip praktiškų cinikų porą, ir staiga visas jos gyvenimo filmas ėmė suktis atgal, kol jo mažutė herojė visai pranyko. Gali būti, kad naivumas yra dauginimosi pamatas, esminė rūšies išlikimo

sąlyga. Netgi pati Marina, visa tai žinanti, vis dėlto pamanė, kad galbūt ponas Foksas netiesiogiai daro užuominą, jog juodu galėtų susituokti.

Marina kadaise ir pati buvo ištekėjusi, nors dabar jai atrodė, kad tai beveik nesiskaito. Susituokė jie rezidentūros trečio kurso pradžioje, o išsiskyrė bebaigdami penktąjį, ir per tuos du metus su puse metų tarp šių datų, galima sakyti, niekad nesutapdavo laikas, kai ir vienas, ir kitas nemiego davu. Marina dažnai pagalvodavo, kad jei ne vestuvės, nors ir kuklios, tai būtų buvusi tiesiog nepavykusi draugystė su mielu vaikinu, kurio ji iš tiesų nė nebepresimindavo. Ir pati buvo naivi manydama, kad tokiu sunkiu studijų metu santuoka gali susiklostyti sėkmingai, nors visi juos perspėjo, kad taip nebus. Buvo tikra, kad meilė nugalės visus sunkumus, o kai nenugalėjo, Marina prarado ne tik santuoką, bet ir savo negudrųjį „aš“. Juodu su vyru raštinės prekių parduotuvėje nusipirko skyrybų dokumentų brošiūrą ir draugiškai užpildė prašymus, pasikloję juos ant virtuvės stalo. Jis pasiėmė miegamojo baldus, jai atiteko svetainės baldai. Iš geros širdies ji pasiūlė jam virtuvės stalą ir kėdes, ant kurių tuo metu sėdėjo, o jis, suprasdamas, kad šis gestas geranoriškas, sutiko. Marinos mama atskrido į Baltimorę padėti jai susirasti mažesnę butą ir susipakuoti pusę sutuoktusių dovanų, kurių ji apskritai nė nenorėjo. Marina tą popietę būtų norėjusi tik pagulėti svetainėje ant sofos, paverkti ir gal išgerti taurę škotiško visko, tačiau neturėjo laiko. Prieš savaitę jai buvo suėję trisdešimt metų. Jai liko šešios valandos, o tada reikėjo grįžti į ligoninę. Ne santuokos pabaigą ji taip skaudžiai išgyveno, ne tai kėlė norą vidury dienos susirangyti ant sofos, – svarbiau buvo, kad baigėsi akušerijos ir ginekologijos rezidentūra. Užbaigusi ketverius iš penkerių programos metų, ji perėjo į klinikinę farmakologiją, įstojo į doktorantūrą ir pasmerkė save dar trejiems metams mokslų.

Ir nors mama atskrido į Baltimorę padėti jai atlaikyti skyrų bū sunkumus, Marina jai nepasakė, ką ji iš tiesų tuo metu nutraukė. Nepasakė, kad iš tiesų sugriovė ne savo pačios ir ne Džošo Su gyvenimą, bet kažkieno kito, asmens, kurio ji net nepažinojo. Nepapasakojo mamai apie nelaimingą atsitikimą nei apie jį lydėjusią ispaniškąją inkviziciją. Pasakė jai, kad perėjo į farmakologiją baigusi vieną kursą, ir užsiminė apie tai lyg tarp kita ko, lyg apie patį natūraliausią dalyką pasaulyje. Ji nepasakojo mamai apie daktarę Svenson.

Marina susisiautė paltu. Po lėktuvu pūpsėjo balti debesų patalai, slepiantys nuo keleivių akių apačioje plytintį peizažą. Niekaip negalėjai suprasti, kur jie dabar yra. Ji atlošė galvą ir pagalvojo, kad nepakenks valandžiukę snustelėti. Mokėjo užmerkti akis porai minučių. Tai buvo stebuklingas triukas, kurio ji išmoko rezidentūroje, – užmigti lifto kampe, o nubusti reikiame aukšte. Staigiai papurtydavo galvą ir žengdavo tiesiai į palatą, nesakytum, kad tikrai pailsėjusi, bet valandėlei atsigavusi. Marina paspaudė mygtuką sėdynės porankyje ir atlošė krėslą. Nusistatė savo vidinį žadintuvą po penkių minučių ir pasidavė miegui, lenkiančiam nuo pat to momento paryčiais, kai košmaras išplėšė ją iš lovos. Tačiau šįkart, kai lifto durys atsidarė, ji buvo ne Kalkutoje, o „Vougelyje“ – žvelgė į plytelėmis klotas koridoriaus grindis, zvimbiančias lempas ir staiga dėl visko apsigalvojo. Jai reikėjo papasakoti Andersui apie daktarę Svenson. Sunku pasakyti, kokią įtaką jos istorija būtų turėjusi jo kelionei į Amazoniją, bet vis dėlto ji nusprendė jam to nepasakoti, stengdamasi pati apsisaugoti, o ne dėl to, kad jam nederėtų apie tai žinoti. Andersas būtų buvęs dėkingas už kiekvieną išvalgą, ir dabar, kai ji tai suprato, atrodė įmanoma, kad šis vienintelis papildomas faktas būtų galėjęs pakeisti jo baigtį. Gal jis bent jau būtų buvęs atsargus. Kuo daugiau ji apie tai mąstė, tuo sparčiau

ėjo koridoriumi. Visi langai, įtaisyti laboratorijų ir kabinetų du-ryse, buvo tamsūs. Visi jau išėję namo.

Išskyrus Andersą.

Jis sėdėjo prie darbo stalo, atsukęs jai nugarą. Rytais ji visuomet ateidavo į darbą anksčiau už jį. Jis turėdavo nuvežti vaikus į mokyklą. Beveik niekada atėjusi nerasdavo jo jau sėdinčio kabinete, ir iš džiaugsmo, užliejusio išvydus jo aukštą, tiesią nugarą, jo išblukusius plaukus, ji net aiktelėjo.

„Maniau, jau nespėsiu tavęs pamatyti!“ – sušuko ji. Jos širdis plakė taip tankiai, šimtas penkiasdešimt tvinksnų, pamanė ji, šimtas šešiasdešimt.

Jo veide šmėstelėjo nuostaba.

„O tu ir nespėjai. Buvau jau nuėjęs iki pat automobilių aikštelės, bet prisiminiau, kad palikau laikrodį.“ Jis užsinėrė apyrančę ant kairės rankos, užsegė sagtelę. Rytais Andersas visuomet nusisėgdavo laikrodį, visi jie taip darė, nes per dažnai reikėdavo plautis rankas, per dažnai mautis ir nusimauti latekso pirštines. „Kas tau yra? Atrodo, lyg būtum bėgusi.“ Jis ištiesė ranką ir uždėjo Marinai ant peties, o tada ėmė ją purtyti, iš pradžių švelniai, paskui stipriai. „Panele, – kreipėsi į ją taip, lyg būtų išvis nepažįstami. – Panele!“

Marina atsimerkė. Kostiumuotasis vyras purtė ją suėmęs už peties, o jai į veidą stebeilijo skrydžio palydovė, prisikišusi pernelyg arti. Atmerkusi akis, Marina pasijuto spoksanti tiesiai į tos moters lūpas, padažytas storu rusvai rožiniu lūpdažiu, vulgarias.

– Panele!

– Atsiprašau, – pratarė Marina.

– Tikriausiai jums kažkas prisisapnavo. – Stiuardėsė atsitraukė, leisdama Marinai geriau į ją įsižiūrėti. Kaip anksti ji turėjo šįryt keltis, kad spėtų tiek prisidažyti blakstienas? – Gal stiklinę vandens?